

Alku ei tiedä lopusta

HARRI HYYPPÄ

ORIGIN – ALUN KÄSIKIRJA

DESIGN JA KUVAT PETER SCHLACK

ORGANISAATIODYNAMIIKAN

INSTITUUTTI 2014

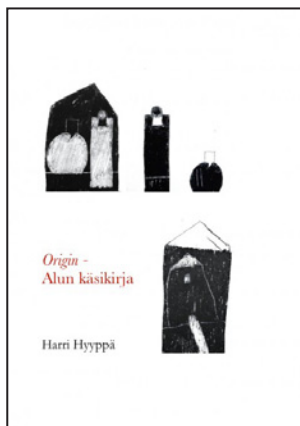
EDITION PETER SCHLACK, STUTTGART

"(--) Alku tietää meistä enemmän kuin me siitä. Avaaminen vaatii aina yhteisöllisyyden, ajallisuuden ja tilanteen tajua. Niitä on vaikea opettaa, mutta ne ovat opittavissa. Opettajan läsnäolo on tärkeämpää kuin hänen puheensa. (--) Tässä tapahtumien ketjussa olemme itse välikappaleita. Emme avaa vain asiaa, menetelmää, tavoitetta tai tekniikkaa. Avaamme kokemuksen, kasvun, oivalluksen ja sivistymisen mahdollisuuksia. (--)"

Harri Hyyppä on kirjoittanut aluista. Alku ja aloitukset ovat nopeasti ohimeneviä, ja sen takia pysähdystä ja tutkimusta vaativia. Siten alut ovat hyvinkin ansainneet oman kirjansa. Yllä oleva katkelma on lainattu kirjan lopusta. Monella alueella uranuurtajana toiminut Hyyppä ei tässä lehdessä juuri esitellyä tarvitse. Hänen tapansa tutkia unia yhteisöllisesti on saanut kansainvälistäkin huomiota. Hän toimii nykyisin Organisaatiodynamiikan instituutin ODI:n asiamiehenä ja konsulttina.

Alun käsikirja on jatko-osa netissä vapaasti saatavalle Ajattelun käsikirjalle. Hyyppä kuvaa uutta teostaan mietteiksi *"organisaation arjesta, uuden avaamisen mahdollisuuksista ja siitä, miten kokemus tekee jatkuvasti uusia aukkoja ajatteluumme"*.

Stuttgartilainen graafikko Peter Schlack ei ole vain kirjan kuvittaja, vaan toinen tekijä. Alku ei ole tavanomainen aihe, niinpä kirjan ulkoasuakaan ei voi olla tavanomainen, vaan kirja on itsessään kuvallinen taideteos. PAINOS ON KÄSIN NUMEROITU GRAFIIKANLEHDEN

tapaan. Schlack on pitänyt näyttelyitä monessa maassa. Hän työskenteli pitkään sosiaalityöntekijänä ja terapeutina nuorten ja huumeriippuvaisten parissa. Kustantamossaan hän on julkaissut runoja ja lyhytproosaa schwaabin murteella.

Alun kuvauksia on vaikea kuvata tai tulkita latistamatta ilmaisua, jossa muoto ja sisältö ovat yhtä. Siksi esitän lisää lainauksia kirjasta:

"Vasta lopussa alkaa käsittää, mitä alku merkitsee."

"Luottamus kannattelee alkua hyväntahtoisesti. Kun tavoitteisiin on päästy, vaikeudet alkavat. Vastaan tulee uusi alku."

"Alku on aina takanamme. Aika, josta tulemme, josta emme tiedä. Alku on aina edessämme, vastuumme ja velkamme elämälle."

En malta olla kertomatta, mitä yllä olevasta tulee itselleni mieleen. Ylimmästä lauseesta muistuu Kotomichin (1798–1868) tanka, jonka mukaan "hetkessä tämä päivä / muuttaa eilisen päivän", eli menneisyyttä ei ole sinänsä, vaan nykyhetki luo oman menneisyytensä ja loppu alkunsa.

Alimmaisesta lauseesta, vastuusta ja velasta elämälle, taas tulee mieleen Martin Heideggerin ajatus siitä, että olemassaolon keskeinen piirre on huoli. Oleminen on huolehtimista ja toisen kanssa oleminen on toisesta huolehtimista. Huoli sitoo meidät maailmaan. Olemme jakautuneet siten, että meillä on itseämme velvoittava huoli menneisyyden painolastina ja toisaalta kannamme huolta mahdollisuuksista, joita luonnostelemme tulevaisuuteen.

Lukijalla on vapaus ja tila associoida omaan tapaansa kirjan alkujen äärellä. Alun käsikirja kutsuu käymään dialogia alkujen kanssa. Kun on päässyt loppuun, edessä on uusi alku.

JUSSI ONNISMAA
Dosentti, Kehityspiikki
Consulting Oy

Muuttuva työntekijäisyys

ARI VÄÄNÄNEN JA JUSSI TURTTAINEN (TOIM.)

SUOMALAINEN TYÖNTEKIJÄISYYS 1945–2013

VASTAPAINO 2014. 300 S

Suomalainen työntekijäisyys -kirjan toimittajien mukaan työntekijäkuvat ovat kulttuurisia ideaaleja ja merkitystihentymiä. Kuvat ovat yhteydessä palkkatyön ja työpaikkojen todellisuuteen ja heijastelevat laajemminkin kulttuuris-sosiaalisia muutoksia. Kirjassa kiinnitetään huomiota työelämän tutkimuksen ristiriitaisuuteen. Sotien jälkeiset työntekijäkuvat ovat olleet toisistaan irrallisia ja eritahtisia. Vanhojen työntekijäideaalien päälle asetetaan uusia, mutta vanhojen ideaalien jotkut puolet saattavat nousta esiin hieman muuntuneina. Tällöin vanhat asiat on voitu uudelleen myydä organisaatioille sopivasti tuunattuina. Jotkut johtamisoppien muodit puolestaan näyttävät vuorottelevan heiluriliikkeenä.

Työpaikkailmoittelua ja johtamisoppeja tutkittaessa kävi ilmi, että 1950–60-lukujen taite oli aikaa, jolloin työpaikoilla lisääntyivät koulutetut työnjohtajat ja esimiehet, samoin laajenivat talous- markkinointi- ja henkilöstöosastot. Työntekijöiden psyykkisiin ja sosiaalisiin ominaisuuksiin alettiin kiinnittää huomiota pelkän ammattitaidon lisäksi. 1970-luvun lopusta 1990-luvun lamaan asti koulutus- ja kulutustaso nousi nopeasti, samalla työmarkkinat toimihenkilöistyivät. Työntekijöitä ja organisaatiota katsottiin entistä tarkemmin erilaisten johtamisoppien ja psykologian silmälasein. Työntekijöiltä alettiin vaatia joustavuutta ja

organisaatioilta ketteryyttä. Mentiin kohti työpaikkojen ilmapiirin, psyykkisten työolojen ja esimiestyön kehittämistä.

Vuodesta 1993 alkanut jakso saa kirjassa nimekseen ”tiivistymisen kausi”. Työntekijän standardi oli korkeakoulutettu erityisosaaja, ellei peräti huippuosaaja ja innovoija. 1990-luvun lamanjälkeisissä oloissa kaivattiin kasvua muun muassa tunne-elämysten tuottamisen avulla. Työntekijän uusiksi määreiksi nousivat ”tunneälytaidot” ja äärimmäinen sitoutuneisuus, mutta samalla sitoutumisen vastakohta, muutosvalmius.

Toimittajien lisäksi artikkelien kirjoittajia ovat Anna Kuokkanen, Erkko Anttila, Sirku Kivistö ja Pekka Varje. Kirjoittajat ovat Työterveyslaitoksen tutkijoita, ja artikkeleissa kiinnitetään huomiota yleisten kehityskulkujen lisäksi työterveyden ja työhyvinvoinnin näkökulmiin. Ulkopuolelle on puolestaan jouduttu jättämään työssä oppimisen, epävarmuuden, työelämävalmennuksen, yrittäjyyskasvatuksen ja ammatinvalinnan ilmiöt, joista varmaankin saisi runsaasti lisäaineistoa itsehallintavaatimusten ja yksilöllistymisen kuvauksiin. Samoin ei laajemmin tarkastella sitä, millä tavoin uudet opit kulkeutuivat meille muualta. Rajaukset ovat perusteltuja, koska kirja olisi muuten kasvanut suhteettomasti. Työnohjaaja saa kirjasta runsaasti aineksia työelämän pitkien kehityslinjojen pohdintoihin.

Ari Väänänen & Jussi Turttainen (toim.)
SUOMALAINEN
TYÖNTEKIJÄISYYS
1945–2013

VASTAPAINO

JUSSI ONNISMÄÄ
*Dosentti, Kehityspiikki
Consulting Oy*